



## Torah from Around the World

---

אם אין קמה אין תורה ואם אין תורה אין קמה

*Alles is voorzien, en vrijheid is gegeven. De wereld wordt geoordeeld met goedheid. En alles naar de meerderheid van goede daden. En sommigen zeggen: We weten niet hoe de daden worden geteld.*

*(Spreuken over de Fundamenten [Pirké Avot] 3:15, uitgave Amphora Books)*

---

Sjabbat 23 november 2013 / 20 kislev 5774: Wajesjev, Beresjiet [Genesis] 37:1 - 40:23

Tanach: blz. 76 - 83

Haftara: Amos 2:6 - 3:8

Tanach: blz. 1167 - 1169

*Commentaar: Rabbi Donna Kirshbaum, rabbijn van [String of Pearls](#), Reconstructionist Joodse Gemeente van Princeton, New Jersey, Verenigde Staten en lid van JWI's Pastorale Werkgroep tegen Huiselijk Geweld in de Joodse Gemeenschap*

Vertaler: Tamarah Benima

[Het Engelse origineel](#)

---

Wie groeit en verandert het meest in de saga van Joseef? De laatste vier sidrot van Genesis [Beresjiet] – beginnend met de sidra van deze week, Wajesjev – worden soms de eerste novelle in de wereld genoemd, met Joseef als de hoofdpersoon. Maar in deze vier Toragedeelten (Wajesjev, Mikeets, Wajigasj, Wajechi) zijn we ook getuige van een opmerkelijke evolutie van Juda, de vierde van de broers van Joseef. In de loop van deze laatste hoofdstukken van Genesis, waarin het hoogtepunt wordt gevormd door de afdaling van de hele clan van Ja'akov naar Egypte, volgen we Juda's groei van gevoelloosheid naar compassie. Juda wordt, in één woord, een Mensch.

Is het mogelijk dat de morele ontwikkeling van Juda (*Jehoeda* in het Hebreeuws), waar de woorden 'Jodendom' (*Jahadoet*) en 'joods' (*Jehoedi*) in zitten, net zo betekenisvol is als de reis van Joseef? Als dat zo is, dan is de aanwezigheid van het verhaal over Juda die zijn schoondochter Tamar zwanger maakt, geen onderbreking van het hoofdverhaal. Integendeel,

deze episode kan worden gezien als het feitelijke moment dat het hart van deze familie openbreekt en de compassie wordt binnengelaten. Compassie zal uiteindelijk direct leiden tot het overleven van de clan.

Rasji stelt dat Juda, alhoewel hij een natuurlijke leidersfiguur is, geen held is op het moment dat de episode met Tamar begint: „In diezelfde tijd verliet Jehoeda zijn broers ... .” (Beresjiet 38:1) [letterlijk 'daalde af']. Volgens Rasji wil de Tora ons laten begrijpen dat Juda niet afdaalde naar een bepaalde plaats, maar dat hij daalde in de achting van zijn broers, omdat hij er, jaren daarvoor, niet in was geslaagd om hen naar een meer humane afloop te leiden, nadat Joseef in de val was gelokt en in de kuil gevangen. Rasji laat de broers in zijn verbeelding zeggen: „Je hebt ons opgedragen hem te verkopen. Als je ons had opgedragen hem terug te sturen naar onze vader, hadden we jou ook gehoorzaamd.”

Joseefs leven neemt ook geen andere wending - een tijd later - als zijn kinderloze, weduwe geworden en nu wanhopige schoondochter Tamar haar ware identiteit verbergt achter een sluier, zodat haar schoonvader met haar kan slapen en haar bezwangert. Juda vergist zich niet alleen door haar te houden voor een 'kedesja' (doorgaans vertaald met hoer of cultisch prostituee), maar hij belooft haar het in de Oudheid gebruikte equivalent van een portemonnee vol met credit cards, wanneer hij merkt dat hij geen baar geld heeft om voor haar diensten te betalen. Drie maanden later, wanneer Juda ontdekt dat Tamar, de weduwe van twee van zijn zonen, plotseling zwanger is, eist hij dat zij verbrand zal worden - totdat zij zijn eigen eed-voorwerpen (een zegel, een koord en een staf) te voorschijn haalt, waarmee wordt bewezen dat hij de man is die met haar heeft geslapen. Ondanks (of dankzij?) deze vernedering is Juda in staat om tegen Tamar te zeggen - voorondersteld wordt *en plein public* - : „Jij bent rechtvaardiger dan ik” (Beresjiet 38:26). Pas nadat hij dit heeft toegegeven, begint Juda iets te laten zien dat hij niet eerder toonde: medegevoel voor het lijden van anderen. (Hij krijgt ook een nieuwe zoon, Perets, wiens nakomeling Boas Ruth zal trouwen, een Moabitische vrouw. Samen hebben Boas en Ruth een kind, dat op zijn beurt de overgrootvader van koning David wordt).

Na het Toragedeelte van deze week zien we dat Juda blijft groeien als Mensch; hij wordt niet alleen een fatsoenlijk mens, maar een ware leider. Met zijn nieuwe zorg voor anderen, wordt hij de broer die onderhandelt in de moeilijke omstandigheden die worden opgelegd door de onderkoning van Egypte: zijn eigen broer wiens identiteit tot dat moment nog niet is onthuld. In de sidra van volgende week, Mikeets, zien we dat Juda zijn vader Ja'akov ervan probeert te overtuigen Benjamin mee te laten gaan als zij terugkeren naar Egypte, zoals de onderkoning (dat wil zeggen Joseef) heeft geëist. „*Anochi e'ervanoe*” - „Ik wil een borg voor hem zijn”, zegt Juda tegen Ja'akov (Beresjiet 43:9). Het is interessant om te weten dat de wortel E-R-V op slechts één andere plaats in de Tora wordt gebruikt: wanneer Tamar, in de sidra van deze week, een onderpand, *ERaVon*, eist van Juda, als tijdelijke betaling voor de seks.

In de een na laatste sidra van Beresjiet, genoemd naar het sleutelwoord in het eerste vers, *Wajigasj* („en hij ging omhoog”), is het onderwerp, heel toepasselijk, Juda, niet Joseef. Juda heeft het nu op zich genomen om naar de onderkoning (weer Joseef) te gaan om zichzelf aan te bieden als onderpand, zodat hun jongste broer Benjamin, die inderdaad deze keer is meegekomen naar Egypte, niet achter gelaten hoeft te worden als een 'waarborg' wanneer de andere broers met voedsel terugkeren naar huis. De verandering in Juda lijkt nu volledig afgerond te zijn. Zijn innerlijke werk is gedaan; hij krijgt alleen aandacht in de laatste verzen van Genesis, wanneer zijn stervende vader, Ja'akov, de uitspraak doet: „Juda, jouw broers zullen jou prijzen.” (Beresjiet 49:8)

De transformatie van Juda doet denken aan de verandering die heden ten dage wordt nagestreefd door dr. Jackson Katz, die bekend is van zijn pioniersarbeid met betrekking tot mannelijkheid. Katz doet de observatie: „De cruciale scene in *The Wizard of Oz*, waar Toto het gordijn wegtrekt en zo een nerveuze, tragische man toont die pretendeert de Grote en Krachtige Oz te zijn, vertegenwoordigt meer dan een willekeurig, klassiek moment in de geschiedenis van de Amerikaanse cinema: het gaat niet om een vaststaande, onvermijdelijke, natuurlijke staat van zijn, maar eerder om een projectie, een voorstelling, een masker dat mannen vaak dragen om hun kwetsbaarheid af te schermen en hun menselijkheid te

verbergen." (*Men, Masculinities, and Media: Some Introductory Notes*, door Dr. Jackson Katz, in *WCW Research Report*, Lente 1999).

Het lezen van Wajesjev gebeurt dit jaar vlak voor de 'Zestien dagen van activisme tegen op gender gebaseerd geweld', een wereldwijde beweging. Deze zestien dagen beginnen op 25 november, de 'Internationale Dag tegen geweld tegen vrouwen'. Nu het geweld tegen vrouwen toeneemt, is het een goede tijd om te zoeken naar modellen voor groei van medegevoel en menselijkheid, op elke plek waar we ze kunnen vinden. Het verhaal over Juda biedt ons beslist een dergelijk model.